

Kurczące się znaczenie rolnictwa w życiu wsi i co może je zastąpić?

Jerzy Wilkin

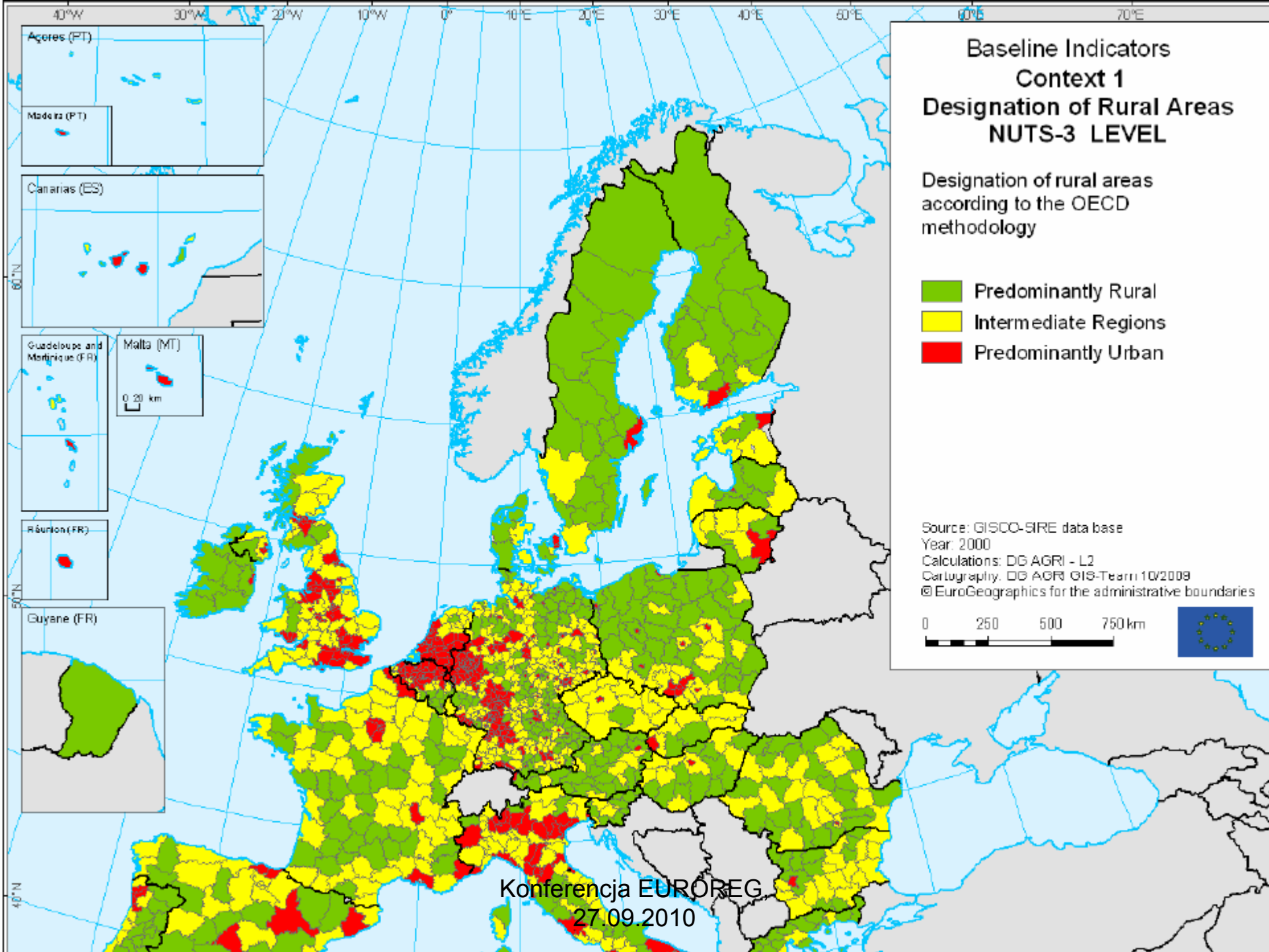
Wydział Nauk Ekonomicznych UW
oraz Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN

Rolnictwo – wieś – obszary wiejskie

- Rolnictwo: dział gospodarki narodowej, wytwarzający surowce i produkty żywnościowe oraz surowce organiczne dla przetwórstwa i energetyki. Użytki rolne stanowią około 60% terytorium kraju;
- Wieś: jednostka osiedleńcza, którą zamieszkuje od kilku do kilku tysięcy osób. W Polsce mamy ponad 50 tys. wsi i przysiółków;
- Obszary wiejskie zajmują w Europie 80-95% terytorium kraju (w Polsce 93%). Obszary wiejskie to: użytki rolne, lasy, wody śródlądowe i wiejskie jednostki osiedleńcze

Klasyfikacja obszarów (regionów) wiejskich w OECD

- Rolnicze (*predominantly rural regions*): ponad 50% ludności mieszka w gminach wiejskich o gęstości zatrudnienia poniżej 150 osób na km²;
- Pośrednie (*intermediate regions*): 15-50% ludności mieszka w gminach wiejskich;
- Zurbanizowane (*predominantly urban regions*): poniżej 15% ludności regionu mieszka w gminach wiejskich

Baseline Indicators Context 1 Designation of Rural Areas NUTS-3 LEVEL

Designation of rural areas
according to the OECD
methodology

- Predominantly Rural
- Intermediate Regions
- Predominantly Urban

Source: GISCO-SIRE data base
Year: 2000
Calculations: DG AGRI - L2
Cartography: DG AGRI GIS-Team 10/2009
© EuroGeographics for the administrative boundaries

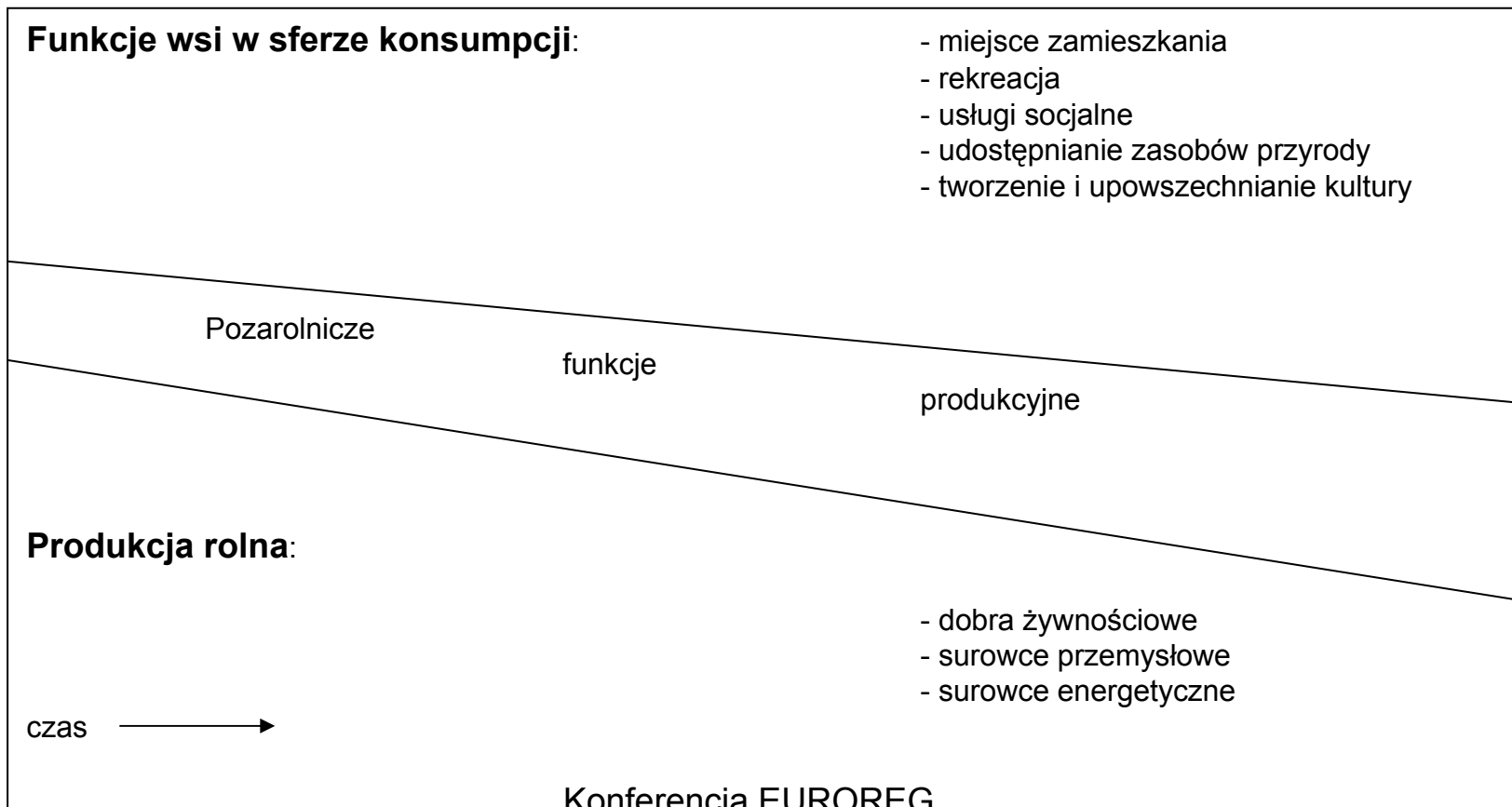

Konferencia EUROREG
27.09.2010

Źródła dochodów ludności wiejskiej

- W UE-27 w regionach rolniczych (*predominantly rural areas*) 82% (Polska: 74,9) zatrudnionych utrzymuje się z pracy poza rolnictwem, a 95% (Polska: 91,1) wartości dodanej wytworzonej na tych terenach pochodzi z działalności nierolniczej (*secondary and tertiary sectors*);
- Tempo wzrostu wartości dodanej wytworzonej w regionach rolniczych, ale w sektorach pozarolniczych, wynosi w UE-27 2,5% rocznie, a w Polsce aż 4,5%

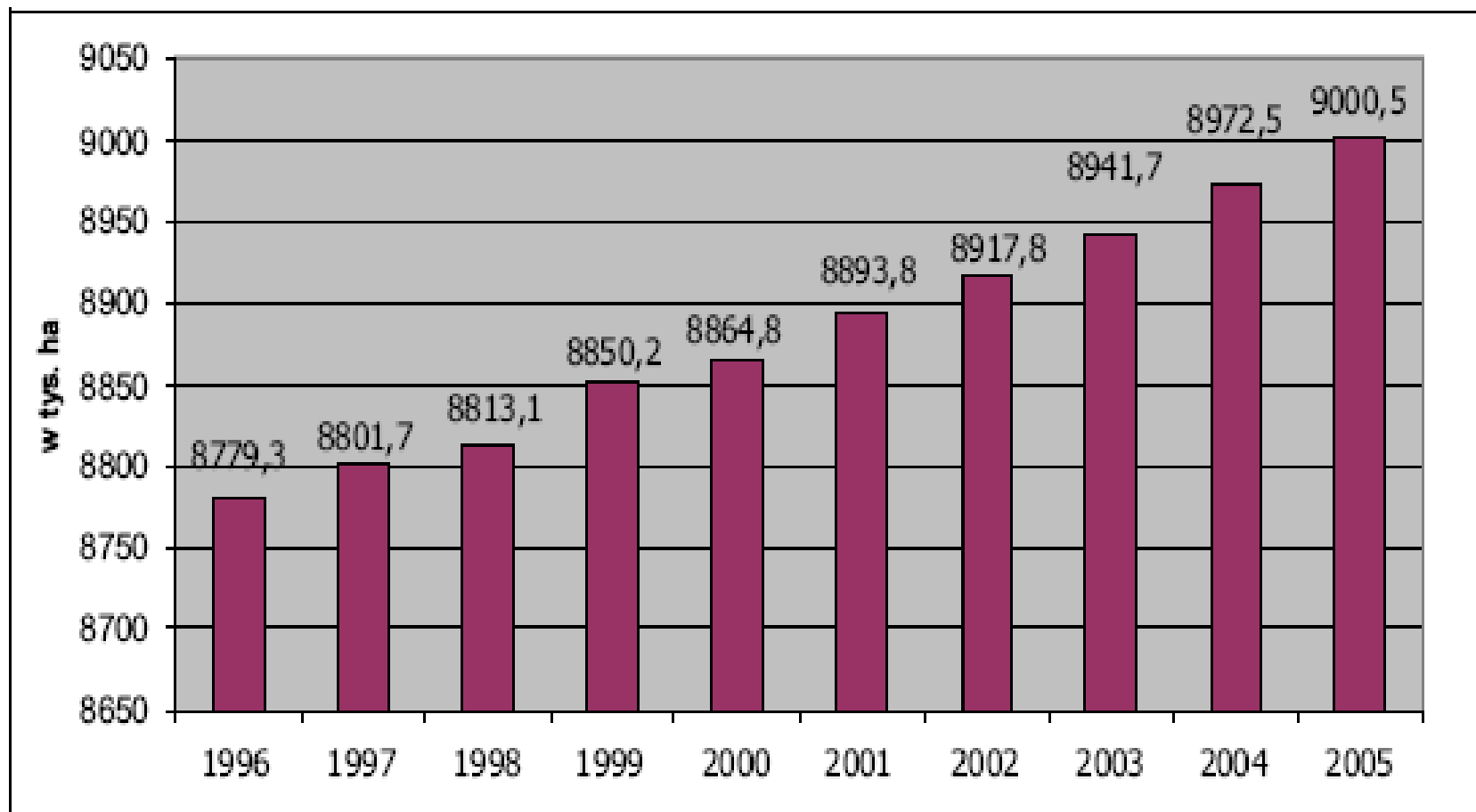
Ewolucja funkcji obszarów wiejskich

Tendencje zmian wykorzystania obszarów wiejskich

- Zmniejszanie znaczenia działalności rolniczej w życiu gospodarczym i społecznym wsi, ale jednocześnie wzrost wielofunkcyjności rolnictwa;
- Kurczenie się powierzchni użytków rolnych w Polsce (2 razy szybsze niż średnio w OECD)
- W ramach produkcji rolnej wzrasta znaczenie roślin energetycznych;
- Wzrost powierzchni zalesionych;
- Wzrost powierzchni przeznaczonych na cele rekreacyjne i mieszkaniowe

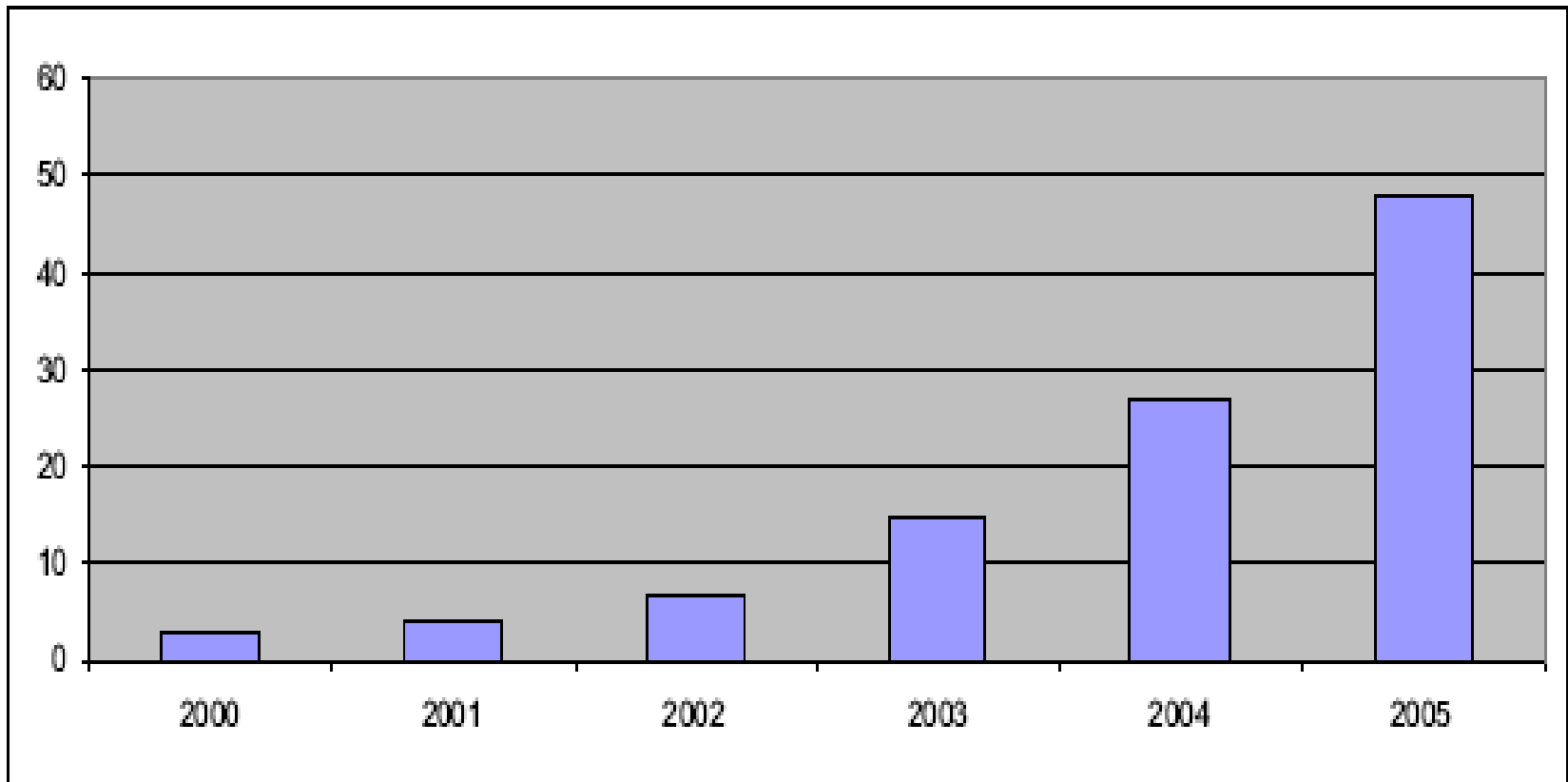
Wzrost powierzchni lasów w Polsce

Konferencja EUROREG,
27.09.2010

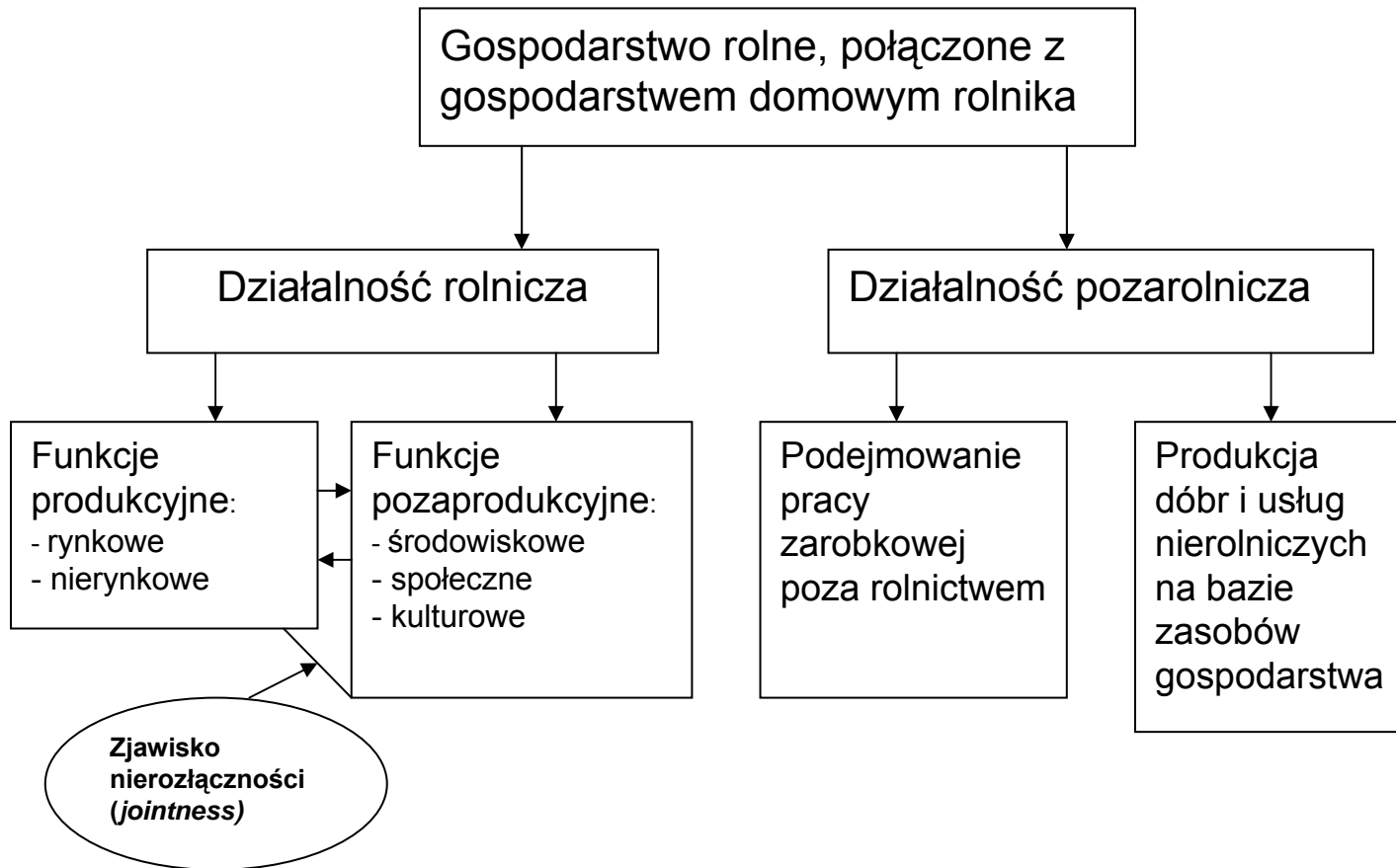

Wytwarzanie energii odnawialnej z rolnictwa w Polsce (w Kteo)

Konferencja EUROREG,
27.09.2010

Wielofunkcyjność rolnictwa a wielofunkcyjność gospodarstwa rolnego

Wsparcie unijne dla rozwoju obszarów wiejskich w latach 2007-2013: najwięksi beneficjenci (mln Euro)

• Polska	13 398
• Włochy	8 985
• Niemcy	8 951
• Rumunia	8 124
• Hiszpania	8 053
• UE-27 łącznie	96 197

Działania (*measures*) służące wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich w UE-27

- UE finansuje „koszyk” 42 działań, z których kraje członkowskie mogą dokonywać wyboru. Polska wykorzystuje 21 działań w ramach czterech osi;
- Najbardziej popularne działania w UE:
  - Programy agrośrodowiskowe (23% środków na RD);
  - Płatności dla gospodarstw na obszarach o niekorzystnych warunkach (14%)
  - Modernizacja gospodarstw rolnych (11%)

Najbardziej popularne działania RD w Polsce

- Modernizacja gospodarstw rolnych
- Zwiększanie wartości dodanej produktów rolnictwa i leśnictwa
- Renty strukturalne
- ONW
- Program agrośrodowiskowy

Uwagi o polityce UE wobec obszarów wiejskich

- Ewolucja od polityki sektorowej (rolnej) do polityki zintegrowanego rozwoju obszarów wiejskich (*territorial approach*), ale jest to proces powolny;
- W ramach WPR wyodrębniony został II filar i *Rural Development Program (RD)*;
- RD jest jednak zdominowany przez potrzeby rolnictwa, na co wskazuje struktura działań i wydatków w ramach PROW (ok. 90% środków trafia do rolników);
- Polityka rozwoju obszarów wiejskich musi odzwierciedlać zarówno zmiany funkcji obszarów wiejskich, jak i integrować różne programy finansowane ze źródeł unijnych i krajowych

Dywersyfikacja miejsc pracy na wsi

- **Zielone miejsca pracy:**
  - Wielofunkcyjne rolnictwo
  - Leśnictwo
  - Obsługa terenów chronionych
  - Energetyka odnawialna
  - Turystyka i rekreacja
- **Białe miejsca pracy:**
  - Usługi socjalne i zdrowotne
  - Usługi mieszkaniowe
  - Praca na odległość
- **Pozostałe miejsca pracy:**
  - Rzemiosło i drobna wytwórczość
  - Usługi transportowe
  - Usługi budowlane

Wyzwania badawcze i teoretyczne:

- Ekonomia rolnictwa wielofunkcyjnego - dziedziny aktywności wytwarzającej zarówno dobra rynkowe, publiczne i mieszane;
- Ekonomia i socjologia wielofunkcyjnych obszarów wiejskich;
- Konieczność wypracowania nowych teoretycznych podstaw zintegrowanej polityki rozwoju obszarów wiejskich;
- Stworzenie nowych warunków ekonomiczno-społecznej żywotności obszarów wiejskich.

Dziękuję Państwo za uwagę!
wilkin@wne.uw.edu.pl